

Voorbehandeling van moeilijke houtsoorten

Houtlijmen hechten zich aan de meeste houten oppervlakten. Enkele houtsoorten hebben echter eigenschappen die het verlijmen kunnen bemoeilijken. Men kan een betere verlijming krijgen door een voorbehandeling, door het gebruiken van een ander type lijm of door het toepassen van een andere lijmtechniek.

De voornaamste eigenschappen die de verlijmingsproblemen veroorzaken worden hieronder in detail uitgelegd, met aanbevelingen om deze problemen op te lossen.

Hout is een zeer variabele grondstof - twee monsters van dezelfde soort kunnen zeer verschillende eigenschappen hebben - het is daarom niet altijd nodig om alle aanbevelingen op te volgen voor het verkrijgen van een bevredigend resultaat. De volledige preventieve handelingen zijn alleen nodig bij te verwachten verlijmingsproblemen.

Op pagina 5-7 worden veelvoorkomende houtsoorten waarbij moeilijkheden kunnen ontstaan, samen met de eigenschappen die dit kunnen veroorzaken, vermeld.

Preventieve acties bij bijzondere hout-eigenschappen

A Harsachtig (vet) hout

Eigenschappen

Het hout scheidt stoffen uit. Moeilijkheden ontstaan eerder met massief hout, dan met fineerhout.

Moeilijkheden

UF* en PVAC** lijmen hebben problemen met het uitzweten van de hars uit het hout.

Preventieve handelingen

- 1 (a) ontvet het oppervlakte met een non-polar oplosingsmiddel, bijv. aceton.
(b) (alleen mogelijk bij UF* lijmen) voeg - bij 100 gewichtsdelen hars - 5 delen oplosmiddel bv methyl ethyl keton (M.E.K.)
- 2 Schuur de zijden van het te lijmen oppervlak. Daarna ontvetten.
- 3 Lijm direct na de voorbehandeling.
- 4 Breng grote druk aan (2 - 3 kg/cm²).

Of,

(alternatief voor handelingen 1 - 4 hierboven) gebruik een PRF*** of RF**** lijm.

B Hout met hoge densiteit (gesloten structuur)

Eigenschappen

Doorgaans met densiteit hoger dan 700 kg/m³.

Moeilijkheden

De lijmen hebben problemen met het benatten van het oppervlakte. Het waterbestandsdeel van de lijm blijft in de lijmfilm. De droging is langzaam en de eindsterkte van de verbinding kan matig zijn (test stukken laten weinig of geen hout falen zien).

Preventieve handelingen

- 1 Beide zijden van de te verlijmen delen schuren en ontvetten.
- 2 Beide delen inlijmen.
- 3 Laat de lijm intrekken (open of dicht) zodat het houtoppervlak voldoende benat wordt.
- 4 Oefen voldoende druk uit om er zeker van te zijn dat de verbinding nauw aansluit.
WAARSCHUWING te veel druk op hout met een zeer hoge dichtheid zal de lijm eruit drukken, wat leidt tot een lagere eindsterkte.
- 5 Verlijming bij verhoogde temperaturen (>40°C)
Let op Test vooraf of de verlijming van hout met zeer hoge dichtheid breekt met weinig houtbreuk, zelfs wanneer de kracht zeer hoog is. Weinig houtbreuk hoeft niet per se te betekenen dat de verlijming zwak is. Een passende oplosmiddelvrije epoxylijm kan een betere verbinding geven bij sommige houtsoorten met een zeer hoge dichtheid.

C Absorberend hout

Eigenschappen

Het hout is poreus.

Moeilijkheden

Het hout absorbeert de lijm direct, wat een lijarme verbinding en een verminderde eindsterkte veroorzaakt.

Preventieve handelingen

- 1 Gebruik een lijm met hoge viscositeit, of een mengsel dat een vuller bevat.
- 2 Sta open tijd toe en breng (indien nodig) een tweede lijmlaag aan, nadat de eerste laag gedroogd is.
Let op Moeilijkheden met absorptie komen bij de meeste houtsoorten voornamelijk voor bij verlijming met de kopsen kanten van het hout. Resultaten met het verlijmen van deze oppervlakten zijn nooit volledig naar wens. Verbindingen moeten zo ontworpen worden zodat de noodzaak van verlijmen met kopsen hout vermeden wordt.

D Zuur hout

Eigenschappen

Alle houtsoorten zijn doorgaans lichtelijk zuur, sommige soorten zijn echter zeer zuur (bijvoorbeeld eikenhout, dat een pH-waarde van 3,3 kan hebben).

Moeilijkheden

Hoge zuurgraden, zeker wanneer de vochtigheidsgraad eveneens hoog is, kunnen de doorharding van resorcinol lijmen vertragen – of zelfs voorkomen.

Preventieve handelingen (alleen voor PRF* of RF**** lijmen)**

Procedure 1:

- a) Droog, tot een vochtgehalte tussen 6% - 12%.
- b) Wacht met belasten tot 1,5 x de uithardingstijd.
- c) Verwerk liefst bij verhoogde temperatuur (40°C - 60°C).
OF:

Procedure 2:

Neutraliseer de te verlijmen oppervlakten met een zwakke alkalische oplossing (bv. 1% zout oplossing).

OF:

Procedure 3:

(als de specificaties dit toestaan) Gebruik een UF* lijm. Zuurheid is een voordeel bij het gebruik van UF* lijmen, omdat het de uitharding versnelt.

E Hardhout

Eigenschappen

Oppervlakte "hardheid" komt zo nu en dan voor bij finer en multiplex. Dit ontstaat door bepaalde bewerkingsprocessen.

Moeilijkheden

Lijmen – voornamelijk UF* en PVAC** lijmen – hebben problemen met het benatten van de oppervlakte.

Preventieve handelingen

Licht opschuren in de draadrichting (interne richting van het hout).

F Gepolijst hout

Eigenschappen

Bepaalde houtsoorten, (o.a. sapeli, azobé, bangkirai) met kruisdraad (als de draad regelmatig wisselt van linksom naar rechtsom), kunnen machinaal slecht gepolijst worden.

Moeilijkheden

Frezen geeft ongelijke oppervlakten waardoor de lijm op sommige plekken slecht hecht en onvoldoende druk levert.

Preventieve handelingen

- 1 Verzeker je ervan dat de freeskoppen scherp zijn.
- 2 Schuur de oppervlakten.
- 3 Oefen bij het verlijmen een hogere druk uit dan normaal.

G Hout gevoelig voor vlekken

Eigenschappen

Hout dat tannine bevat.

Let op Vlekken door tannine, niet te verwarren met roze vlekken die veelal voorkomen in bepaalde houtsoorten als walnoot & beuken, worden veroorzaakt door de aanwezigheid van natuurlijke kleurstoffen die obv pH van kleur veranderen. Het verlijmen van roze gevlekt hout kan de vlek versterken.

Moeilijkheden

Het separaat aanbrengen van zure harders kan tot vlekvorming leiden wanneer er ijzer aanwezig is (spijkers, nieten, etc.)

Preventieve handelingen

Voorkom dat hars, harders en lijmengsels in contact komen met ijzerhoudende materialen zoals spijkers, nieten, etc.

Incidentele verkleuring, door bijvoorbeeld lijm die in aanraking met een lijmkleem is geweest, kan worden verwijderd door het aangetaste gebied schoon te vegen met een absorberende doek bevochtigd met 10% citroenzuuroplossing. Omdat citroenzuur van zichzelf

kleurverandering kan veroorzaken bij bepaalde houtsoorten, is het aan te raden dit effect te testen op een reststuk.

H Ongelijke vochtigheidsgraad

Eigenschappen

De vochtigheidsgraad is in bepaalde delen hoger dan de gemiddelde vochtigheidsgraad van het hout.

Moeilijkheden

De lijm wordt verdund en doordringt het deel met de hoge vochtigheidsgraad, of het vloeit eraf. In beide gevallen krijgt fineerhout blazen en/of is de eindsterkte van de verlijmde verbinding zwak.

Preventieve handelingen

Nauwkeurige controle tijdens het indrogingsproces is de beste manier om dit probleem te voorkomen. Ongelijke vochtverdeling in fineerhout kan opgelost worden door het te bevochtigen (dampening) en het daarna langzaam opnieuw drogen van het hout. De vochtigheidsgraad moet dan op meerdere plekken gecheckt worden. Als de hoogste meting buiten de aanbevolen waarden voor een bepaalde lijm is, wordt opnieuw (langer) drogen aangeraden.

Let op Gevulde lijmengsels zullen, in het algemeen, betere resultaten geven bij het verlijmen van hout met een ongelijke vochtigheidsgraad. De temperatuur bij het warm verlijmen moet zo laag mogelijk gehouden worden.

*UF lijm	=	Ureum formaldehydelijm
**PVAC lijm	=	Polyvinylacetaat
***PRF	=	Phenol Resorcinol formaldehyde
****RF	=	Resorcinol formaldehyde

Moeilijk te verlijmen houtsoorten

Tabel 1 - Hardhout

Algemene naam (Alternatieve naam)	Botanische naam	Gemiddelde dichtheid - gehard (kg/m ³)	Eigenschap die verlijmen bemoeilijkt
Afara (Limba)	Terminalia Superba	560	Gevoelig voor variatie van de vochtigheidsgraad
Assamela	Afromosia elata	705	Hoge dichtheid, gevoelig voor polijsten en geeft makkelijk vlekken
Afzelia	Afzelia spp.	830	Zeer hoge dichtheid, gevoelig voor polijsten en geeft makkelijk vlekken
Tola	Gossweilerod-endron balsamiferum	510	Zuur hout, geeft makkelijk vlekken
Alan	Shorea albida	880	Zeer hoge dichtheid
Es	Fraxinus spp.	560 - 689	Absorberend, zuur hout, geeft makkelijk vlekken
Beuk	Fagus spp.	680 - 730	Absorberend hout, gevoelig na oppervlakteverharding
Berken	Betula spp.	650 - 690	Gesloten textuur hout gevoelig voor polijsten en na oppervlakteverharding
Blackbutt	Eucalyptus pilularis	880	Zeer hoge dichtheid.
Buxus	Buxus spp.	950	Zeer hoge dichtheid.
Celtis	Celtis spp.	785	Hoge dichtheid.
Kers	Prunus avium	600	Vlekt snel.
Danta	Nesogordonia papaverifera	740	Hoge dichtheid, gevoelig voor polijsten en geeft makkelijk vlekken
Degame	Calycophyllum candidissimum	830	Hoge dichtheid
Cornus	Cornus spp.	830	Zeer hoge dichtheid
Ebben	Diospyros spp.	1100 - 1170	Zeer hoge dichtheid.
Ekki	Lophira alata	950 - 1100	Zeer hoge dichtheid, gevoelig voor polijsten
Eng	Dipterocarpus tuberculatus	880	Harsachtig and zeer hoge dichtheid
Gedu nohor	Entandophragma angolense	550	Vlekt snel
Greenheart	Ocotea rodiaei	1040	Zeer hoge dichtheid, gevoelig voor polijsten
Gurjun (Keruing, Yang)	Dipterocarpus spp.	740	Harsachtig en met hoge dichtheid, geeft makkelijk vlekken
Hickory (Pecan)	Carya spp.	835	Zeer hoge dichtheid.
Haagbeuk	Carpinus betulus	770	Hoge dichtheid.
Idigbo (Black afara)	Terminalia ivorensis	550	Zeer zuur hout, vlekt snel
Iroko	Chlorophora excelsa	660	Gevoelig voor polijsten
Jarrah	Eucalyptus marginata	815	Zeer hoge dichtheid en zeer zuur hout timber, gevoelig voor polijsten
Kapur	Dryobalanops spp.	770	Hoge dichtheid, zeer zuur hout, vlekt snel
Karri	Eucalyptus diversicolor	900	Zeer hoge dichtheid, zuur hout, gevoelig voor polijsten en geeft makkelijk vlekken
Lancewood	Oxandra lanceolata	1000	Zeer hoge dichtheid.
Lauan	Shorea spp.	530 - 645	Mogelijke problemen na oppervlakteverharding
Lignum vitae	Guaiacum spp.	1250	Zeer hoge dichtheid, zuur hout, gevoelig voor polijsten
Linde	Tillia spp	550	Absorberend hout.
Mahonie, Afrikaans (Khaya)	Khaya ivorensis	510	Vlekt snel
Mahonie, Amerikaans	Swietenia spp.	550	Krijgt makkelijk vlekken.
Mahonie, Dry-zone	Khaya senegalensis	800	Zeer hoge dichtheid, gevoelig voor polijsten en vlekken
Meranti, Dark Red (Red seraya)	Shorea spp.	530 - 690	Gevoelig voor variatie van de vochtigheidsgraad.
Tali	Erythrophleum guineense	900	Zeer hoge dichtheid.
Muhuhu	Braechlyaena hurchinsii	1000	Zeer hoge dichtheid.
Nyangon (Nyankom)	Tarrieta utilis	625	Gevoelig voor variantie van de vochtigheidsgraad.

Eik	Quercus spp.	675 - 770	Hoge dichtheid en zeer zuur hout vlekt snel
Obeche	Triplochiton sceroxylon	385	Absorberend hout.
Okan	Cylicodiscus gabunensis	1000	Zeer hoge dichtheid
Opepe	Sarcocephalus spp	740	Hoge dichtheid, zuur hout, gevoelig voor polijsten
Padoek	Pterocarpus spp	785-850	Hoge dichtheid
Panga panga stuhlmanni	Millettia	785	Hoge dichtheid, krijgt makkelijk vlekken
Persimmon	Diospyros virginiana	850	Zeer hoge dichtheid
Poplar (including Aspen)	Populus spp	450	Absorberend
Purperhart	Peltogyne spp	900	Zeer hoge dichtheid, gevoelig voor polijsten
Pyinkado	Xylia dolabriformis	1000	Zeer hoge dichtheid
Rhodesian teak	Baikiaea plurijuga	900	Zeer hoge dichtheid, gevoelig voor polijsten en geeft makkelijk vlekken
Palissander	Dalbergia stevensonii & latifolia	870-1000	Zeer hoge dichtheid
Mahonie sapeli.	Entandophragma cylindricum	640	Geeft makkelijk vlekken
Sterculia	Sterculia spp	815	Zeer hoge dichtheid, gevoelig voor polijsten
Esdoorn	Acer pseudoplatanus	610	Absorberend
Teak	Tectona grandis	660	Zeer Harsachtig
Mahonie sipo	Entandophragma utile	670	Geeft makkelijk vlekken
Walnoot	Juglans spp	660	Geeft makkelijk vlekken
Wattle	Acacia spp	740	Hoge dichtheid
Wilg	Salix spp	450	Absorberend

Tabel 2 - Zachthout

Algemene naam (Alternatieve naam)	Botanische naam	Gemiddelde dichtheid - gehard (kg/m ³)	Eigenschap die verlijmen bemoedijkt
Douglas	Pseudotsuga taxifolia	524	Krijgt makkelijk vlekken
Chilean pine	Araucaria arucana	540	Gevoelig voor variatie van de vochtigheidsgraad
Amerikaans grenen	Pinus palustris	670	Zeer harsachtig
Europees grenen	Pinus sylvestris	510	Kan harsachtig zijn, gevoelig voor variatie van de vochtigheidsgraad
Yellow pine	Pinus strobus	415	Zeer zuur
Sitka spar	Picea sitchensis	450	Zeer zuur
Sral	Pinus merkusii	580	Zeer harsachtig
Western red cedar	Thuja plicata	385	Zeer zuur hout, krijgt makkelijk vlekken
Westers hemlock	Tsuga heterophylla	500	Gevoelig voor variatie van de vochtigheidsgraad

OPMERKINGEN

Definities In tabellen 1 en 2 wordt de dichtheid en zuurgraad als volgt gedefinieerd:

Hoge dichtheid*	660 - 790 kg/m ³
Zeer hoge dichtheid	815 kg/m ³ en hoger
Zuur	pH 3.5 - 4.1
Zeer zuur	onder pH 3.5

*Niet alle houtsoorten tussen 660 - 790 kg/m³ tonen eigenschappen van een hoge dichtheid of een gesloten textuur.

Waarschuwing

Houtlijmen zijn in het algemeen onschadelijk in het gebruik, mits bepaalde basis voorzorgsmaatregelen bij het behandelen of bewerken van chemicalien in acht worden genomen.

Niet uitgeharde materialen moeten bijvoorbeeld niet in contact komen met levensmiddelen en daaraan gerelateerde gebruiksvoorwerpen. Daarnaast moeten maatregelen getroffen worden om te voorkomen dat niet uitgeharde materialen in contact komen met de huid. Het dragen van ondoordringbare rubberen of plastic handschoenen is over het algemeen noodzakelijk; ditzelfde geldt voor het dragen van oogbescherming. De huid moet grondig gereinigd worden na elke werkperiode, door het te wassen met zeep en warm water. Het gebruik van oplosmiddelen wordt afgeraden. Papieren wegwerp doeken – geen handdoek – moet voor het drogen van de huid gebruikt worden. Het wordt aanbevolen om de werkplek adequaat te ventileren. Meer informatie en voorzorgsmaatregelen vindt u in de MSDS bladen. Voor het individuele product zijn deze op aanvraag beschikbaar.

De suggesties die in deze notities gegeven worden, zijn gebaseerd op data uit experimenten en testen. Desondanks kunnen wij, omdat de beschikbare werkomstandigheden op de werkvloer van de gebruiker buiten onze macht liggen, geen verantwoordelijkheid nemen voor enige risico's of verplichtingen voortkomend uit het gebruik van onze producten.